

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/319
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. 201901590 Prot.
Nr. Dok.

Tiranë ___/___/2019

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe i trajtimit të të dënuarve dhe paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P) Tepelenë.*

Drejtuar: **Z. Agim ISMAILI**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Nasip HOXHA
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P)
Tepelenë

TEPELENË

Të Nderuar,

Avokati i Popullit, në rolin e Mekanizmit Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues, në vijim Mekanizmi Kombëtar¹, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, kreu një inspektim në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P.) Tepelenë, më datë 11.12.2019, sipas një Plani Inspektimi të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin znj. Ermonela Xhafa me detyrë Komisionere pranë Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës, Besnik Deda dhe znj. Nertila Qafzezi me detyrë Nd/Komisionerë pranë këtij Mekanizmi si edhe znj, Iva Plaushku përfaqësuese e Komitetit Shqiptar të Helsinkit.

Objektivi kryesor i kësaj vizite monitoruese ishte vlerësimi i kushteve të institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P.) Tepelenë, cilësia e trajtimit të të dënuarve brenda tij, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme. Vizita në këtë institucion u zhvillua në një frymë të mirë bashkëpunimi.

¹ Neni 74/1 i ligjit nr. 8328, datë 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

Nga ana e drejtuesit të institucionit, ekspertëve të grupit inspektues iu ofrua mundësia që të kishin akses në përputhje me rregulloren dhe pa vështirësi në të gjithë personat dhe në të gjithë ambientet që duhet të monitoronin.

Pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, Avokati i Popullit ka të drejtën e detyrimit kushtetues dhe ligjor t'ju parashtojë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime paraprake

Kjo ishte vizita periodike monitoruese e Avokatit të Popullit në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P) Tepelenë, për vitin 2019. Ky institucion ka një kapacitet maksimal prej **75** personash. Në ditën e inspektimit, në mjediset e institucionit ishin **90** persona, nga të cilët **70** të paraburgosur dhe **20** të dënuar.

Rrjedhimisht, mbipopullimi ishte një problematikë e qenësishme, duke pasur parasysh edhe infrastrukturën e këtij institucioni e cila është një ndërtesë e ndërtuar prej vitit 1970 dhe ka një amortizim të përgjithshëm të ndërtesës. Theksojmë se në gjashtëmujorin e fundit të dhënat e mbipopullimit janë si më poshtë:

1. Muaji **Korrik** 17 janë të dënuar dhe 76 të paraburgosur në total **93** persona.
2. Muaji **Gusht** 88 janë të paraburgosur dhe 16 të dënuar në total **104** persona.
3. Muaji **Shtator** të paraburgosur janë 91 dhe të dënuar janë 21 në total **112** persona.
4. Muaji **Tetor** janë 64 të paraburgosur dhe të dënuar janë 21 në total **85** persona.
5. Muaji **Nentor** të paraburgosur 68 dhe të dënuar janë 21 në total **89** persona.
6. Muaji **Dhjetor** janë 70 të paraburgosur dhe 20 të dënuar në total **90** persona.

Organika e institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P) Tepelenë përbëhej nga 107 punonjës nga të cilët 78 ishin punonjës të policisë së burgjeve dhe 29 punonjës civilë. Përgjatë inspektimit grupi i punës konstatoi se kishte, prej disa muajsh mungesë stafi të punonjësve civil, nga të cilat pozicione të rëndësishme për shërbimet e ofruara ndaj të dënuarve/paraburgosurve.

- a. Juristi në institucion është vakant prej datës 11.10.2019
- b. Psikologjia në institucion mungon prej datës 18.03.2019

Gjatë takimit me drejtorin e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P) Tepelenë Z. Nasip Hoxha, grupi inspektues, kërkoi fillimisht informacion në lidhje me të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve/paraburgosurve, mënyrën e trajtimit nga ana e institucionit të problematikave të ndeshura në inspektimin e mëparshëm, si dhe verifikimin e nivelit të zbatimit të rekomandimeve të bëra nga Institucioni i Avokatit të Popullit të një viti më parë.

Në bazë të Urdhrit të Ministrit të Drejtësisë Nr. 8927/1, datë 27.09.2018, “*Për kategorizimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale*”, i ndryshuar, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P) Tepelenë është kategorizuar si

burg i sigurisë së zakonshme ku kishte një seksion sigurie të zakonshme dhe një seksion paraburgimi.

Z. Nasip Hoxha referoi se e ka marrë këtë detyre para një muaji e gjysëm. Ai theksoi mungesën në organikën e brendshme të institucionit përse i takonte një pozicioni jurist dhe psikolog. Për juristin theksoi se është pezulluar pasi është në ndjekje penale nga ana e prokurorisë. Për këtë mungesë ka shprehur shqetësimin e tij në DPB (Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve) dhe ato kanë komanduar një jurist nga I EVP Sarandë, por që nuk zgjidh problematikat që ka institucioni dhe të dënuarit.

Në sektorin e edukimit ka vetëm një edukator punonjës social dhe organika nuk është e plotë. Është shpallur disa herë pozicioni i lirë për psikolog, por nuk ka shprehje interesi për këtë pozicion pune. Aktivitetet psiko-sociale zhvillohen të mangëta për arsye të mungesës së personelit dhe faktit që edukatorja nuk mund të ofrojë asistencën psikologjike për këta të dënuar.

Sipas të dhënave që u morrën gjatë kësaj vizite, informacioneve të marra nëpërmjet intervistave konfidenciale me personat e privuar nga liria, si dhe bisedat me stafin e institucionit, rezultoi se:

- **Ishte plotësuar rekomandimi për pajisjen e të gjithë të dënuarve dhe paraburgosurve me librezë shëndetësore dhe numrat respektive të sigurimit shëndetësor.**
- **Ishte plotësuar pjesërisht rekomandimi për krijimin e një dhome të veçantë dhe të përshtatshme për takime të të dënuarve me fëmijë të mitur në kuadrin e prindërimit në distancë por nuk ishin realizuar investime adekuate për këtë ambient, pasi ajo ishte dhoma e takimeve me avokatin dhe nuk ishte aspak e përshtatshme.**
- **Ishte plotësuar rekomandimi për ofrimin e shërbimit të lavanterisë nga institucioni për veshjet dhe rrobat personale për të paraburgosurit/dënuarit.**
- **Ishte pajisur me orendi dhoma e veçimit.**
- **Ishte plotësuar rekomandimi për riparimin e pajisjeve telefonike në ambientet e ajrimit.**
- **Ishte zbatuar rekomandimi për të siguruar që të gjithë të dënuarit të jenë të pajisur me sasinë e nevojshme të produkteve bazë të higjienës personale si edhe me materialet e nevojshme për të pastruar dhomat e tyre.**
- **Ishte plotësuar rekomandimi për pajisjen e kuzhinës së institucionit me mjete profesionale gatimi dhe aspirimi.**

Ndërkohë që një pjesë e rekomandimeve të paraqitura nga Avokati i Popullit të një viti më parë nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar.

Më konkretisht:

- **Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë kishte nevojë urgjente për riparime, mirëmbajtje, eliminim lagështire dhe për lyerje të dhomave të të dënuarve.**
- **Evidentohej mungesa e investimeve në ambientet e përbashkëta të jetesës së të dënuarve të cilat kishin nevojë për riparime të tualeteve të përbashkëta në sektorë, riparimin e tubacioneve dhe pajisjeve hidrosanitare të prishura, ndriçuesve dhe lidhjeve elektrike sipas standardeve të sigurimit teknik.**

- Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë, **kishte problematikë në funksionimin në normalitet të dusheve.**
- **nuk ishin realizuar investime për përmirësimin e mjedisit të ajrimit** për t'iu përshtatur kushteve klimaterike edhe nevojës për gjelbërim.
- **Vijonte problematika në ofrimin e shërbimit stomatologjik si rrjedhojë e mungesës së pajisjeve në institucion** paçka se mjeku stomatolog ishte i punësuar me kohë të plotë.
- **Kushtet e dhomave, ambienteve të përbashkëta të higjenës së tyre dhe pajisjet e tjera funksionale nuk ishin të mira** dhe kishte nevojë për investime.
- **Ambientet e takimit me familjarët, takimet e veçanta dhe ato speciale kishin nevojë për rikonstruksion.**
- **Nuk ishte plotësuar rekomandimi për marrjen e masave për shtimin e aktiviteteve dhe takimeve me të dënuarit** për qëllime rehabilitimi, këshillimi, ri-integrimi, si edhe aktivitete edukative e social-kulturore-sportive. Aktivitetet dhe veprimtaritë me karakter edukativ, social, artistik e kulturor ishin të kufizuara. Zhvilloheshin vetëm ndeshje futbollit.
- **Nuk ishte plotësuar rekomandimi për ofrimin e kurseve profesionale** dhe e aktiviteteve mësimore dhe edukative në institucion.
- **Nuk funksiononin ambjentet për ushtrimin e rriteve fetare.**
- **Nuk ishte zbatuar rekomandimi për hapjen e një njësie tregtare** për ofrimin e produkteve të ndryshme për të paraburgosurit dhe të dënuarit.
- **Mjeku në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë punonte më kohë të pjesëshme**
- Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë nuk kishte një **SKV(Sektor i kujdesit të veçantë).**
Grupi i inspektimit konstatoi se në IEVP Tepelenë ndodhen **4 persona me probleme të shëndetit mendor të cilët ishin kthyer në shqetësim kryesor për të dënuarit e tjerë, pasi këta persona kanë nevojën për tu dërguar në një institucion të posaçëm shëndetsor, ambjenti i burgut nuk ju ofronte shërbimet e nevojshme shëndetësore duke marrë parasysh diagnozat e tyre të cilat janë Psikoza Skizofrenike dhe Suspect Skizofrenie.**

Trajtimi

Grupi i monitorimit pati për objektiv të punës së tij mbledhjen e informacionit lidhur me trajtimin e të paraburgosurve dhe të dënuarve, me identifikimin e rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie, si edhe të rasteve të marrjes së masave disiplinore.

Nga informacioni i marrë, nga bisedimi në grup dhe në privatësi me të paraburgosurit, dhe të dënuarit, grupi monitorues nuk evidentoi pretendime për tejkalim të forcës fizike nga ana e punonjësve të policisë së burgjeve.

Megjithatë, nga intervistat rezultoi një numër i madh ankesash që ishin të lidhura kryesisht me kushtet e përgjithshme të jetesës në institucion si dhe me punën që duhej bërë nga sektori psiko-social dhe ai i shëndetësor.

Të dënuarit dhe të paraburgosurit e konsideronin jo në nivelin e duhur, shërbimin e sektorit psiko-social në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë.

Gjithashtu sipas të dënuarve shërbimi mjekësor në këtë institucion nuk ishte i rregullt dhe nuk ofrohej në kohë dhe në cilësi.

Ankesa kishte për mungesën e juristit në institucion, për të dënuarit dhe paraburgosurit ishte kthyer në shqetësim pasi për ta, është i nevojshëm për plotësimin e kërkesave që kanë të bëjnë me dinamikën e vuajtjes së dënimit dhe përfaqësimit të tyre në gjykatë për kërkesat e ndryshme që ata kanë. Gjithashtu, disa shprehën shqetësimin se nuk mund të përfitonin lejet shpërblyese për shkak të mungesës së juristit që të plotësonin dokumentacionin përkatës.

Ankesa kishte për mungesën e ambulances, sipas tyre në rast të paraqitjes së një komplikacioni shëndetësor të të dënuarit, makina e shoqërimit shërben si mjet për transportimin e tyre në spitalin rajonal, ose në spitalin e Gjirokastrës. Për drejtorin e institucionit mungesa e ambulancës është shqetësuese pasi në rastin kur ka lindur nevoja për transportimin e të dënuarve për mjekim në Tiranë, është e pamundur pasi për distancë të largët nuk mund të vihet në dispozicion makina e sigurisë.

Ankesa kishte dhe për vizitat mjekësore dhe ilaçet të cilat për efekt shpejtësie duhej t'i siguronin nga familjarët, sikurse edhe për shërbimin stomatologjik i cili nuk funksiononte normalisht si rezultat i mungesës së materialeve.

Ankesa kishte për mungesën e kurseve të gjuhës së huaj bazuar në kërkesat dhe nevojat e të dënuarve me qëllim edukimin vazhdues të të dënuarve dhe përshtatjen e tyre pas vuajtjes së dënimit.

Ankesa kishte për furnizimin me ngrohje në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë për t'iu përshtatur kushteve klimaterike.

Ankesa të shumta vinin për kushtet e ambienteve të vuajtjes së dënimit, të cilat jo vetëm që ishin me lagështirë të theksuar, por kishin mungesa në orendi dhe dollapë për vendosjen e rrobave dhe sendeve të tjera personale.

Ankesa gjithashtu kishte lidhur me mungesën e njësisë tregëtare, brenda institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë, gjë kjo që kishte shkaktuar vështirësi tek të dënuarit/paraburgosurit për sigurimin e produkteve bazë të domosdoshme personale. Ankesa kishte edhe për mungesën e aktiviteteve rekreative në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë.

Gjithashtu të dënuarit dhe të paraburgosurit në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë konfirmonin faktin se nuk ekzistonin ambiente për ushtrimin e rriteve fetare.

Masat mbrojtëse.

Nga verifikimi dhe inspektimi i dokumentacioneve lidhur me sistemin e kërkesë/ankesave rezultoi se çdo gjë regjistrohej në regjistrin përkatës dhe protokollohej². Regjistrat mbaheshin nga sekretaria e institucionit.

² Neni 49 i ligjit Nr. 8328 dt.16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

Të paraburgosurit/ dënuarit plotësonin një formular kërkesë/ankese dhe ia dorëzonin më pas punonjësit të sektorit psiko-social. Punonjësi i dërgonte në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili kthente përgjigje me shkrim apo i takonte vetë të dënuarit.

Sa i takon objektit të këtyre kërkesave na rezultoi se konsistonin në kërkimin për leje shpërblyese, takime me familjarë, kërkesë për dinamikën e vuajtjes së dënimit, kërkesë për takim me avokatë, vizitë në spital, transferim, punësim ose kërkesë për blerjen e pajisjeve si TV ose frigorifer.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë kamerat monitoronin pjesën më të madhe të mjediseve për 24 orë, ndërkohë që të dhënat ruheshin në server për një periudhë rreth dy javore.

Observimi si sektor i rëndësishëm për mbajtjen, kujdesin e veçante të paraburgosurve të cilët akomodohen rishtazi në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë, funksiononte dhe ishte i pajisur me orendi.

Telefonat punonin në çdo kohë dhe të dënuarit apo të paraburgosurit e intervistuar, pohuan se mund të flisnin sa herë të dëshironin me të afërmit e tyre nëpërmjet telefonave me kartë që ndodheshin në mjedisin e regjimit të brendshëm dhe në mjedisin e ajrimit. Nuk pati ankesa nga të dënuarit/paraburgosurit për mosrespektim të numrit të takimeve me familjet.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë ishte krijuar një mjedis i veçantë për të paraburgosur/dënuar që kishin fëmijë të vegjël lidhur me ushtrimin e të drejtës së prindërimit në distancë, me të cilët mund të takoheshin pa barriera apo kufizime fizike por ky ambient kishte nevojë për investime dhe orendi për të qenë sa më i përshtatshëm.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë kishte disa të dënuar që punonin kryesisht si pastrues, sanitarë, shpërndarës ushqimi etj. Të dënuarit që punonin përfitonin nga ulja e dënimit me 3.9 ditë në muaj dhe dhënia e përfitimit monetar, në masë minimale, që depozitohej në llogarinë bankare të personit.

Kjo procedurë ndiqej pasi ende nuk janë miratuar aktet nënligjore të nevojshme për të garantuar të drejtën për punësim dhe për shpërbllim të drejtë të punës, për të burgosurit, sipas standardeve ligjore në fuqi.

Punësimi i të paraburgosurve/dënuarve rregullohej sipas neneve 34,35, të Ligjit Nr. 8328 dt. 16.04.1998, “*Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve*”, i ndryshuar. Avokati i Popullit thekson se puna dhe kriteret e shpërbllimit duhet të parashikohen dhe rregullohen me Vendim të Këshillit të Ministrave, vendim i cili edhe pse tej çdo afati ligjor³, ka shumë vite që nuk është miratuar.

³ Nenet 76 dhe 77 të ligjit nr. 8328 dt. 16.04.1998, “*Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve*”, i ndryshuar.

Kushtet materiale.

Grupi i monitorimit, në fokus të vizitës së tij pati edhe monitorimin e kushteve materiale, të rëndësishme për respektimin e standardeve normale të jetesës. Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë **është një institucion i vjetër i trashëguar nga sistemi komunist**. Infrastruktura e godinës ofron dy kate akomodimi dhe ambiente ajrimi të jashtëm. Në çdo kat kishte nga 12 dhoma.

Seksioni i paraburgimit ka një dhomë veçimi e cila ka dritë natyrale dhe dritë artificiale, gjithashtu është e pajisur me 2 shtretër me sfungjer.

Një dhomë ishte e posaçme për personat e paraburgosur të moshës 18-21 vjeç, ku ishin akomoduar 7 veta. Nga takimi me të paraburgosurit u shprehën se punonjësit e sigurisë ishin të gjithë të sjellshëm nuk referuan raste dhune. Kubatura e dhomës ishte e vogël dhe e pamjaftueshme për kapacitetin me 7 të dënuar. Nga vëzhgimi i dhomave konstatohet se në ato që ka mbi 5 të paraburgosur janë të vogla dhe nuk u sigurojnë hapësirën e nevojshme të parashikuar nga rregulloret. Ndërkohë që kishte dhoma të cilat ishin akomoduar vetëm 3 ose 4 të dënuar.

Lidhur me kushtet në regjimin e burgut u verejën:

Dhoma të gjitha kanë ndriçim natyral dhe artificial, gjithashtu sigurohet dhe ajrimi. Dhomat janë të pajisur me tualete. Shtretërit kanë të gjithë dyshekë (sfungjer). Të dënuarve u është lejuar mbajtja e televizorit dhe frigoriferit.

Është për tu theksuar se në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë **ka nevojë për realizimin e investimeve** duke qenë se vetë Ligji Nr. 8328, datë 16.04.1998 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve” parashikon se: *“Ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale me burgim duhet të kenë hapësira të mjaftueshme për zhvillimin e veprimtarive të përbashkëta, si dhe të plotësojnë kërkesat individuale të të paraburgosurve dhe të dënuarve. Mjediset, në të cilat jetojnë të paraburgosurit dhe të dënuarit, duhet të kenë hapësira të mjaftueshme, me ndriçim të nevojshëm natyror dhe artificial, për të bërë të mundur qëndrimin, punën dhe çlodhjen aktive, të ajrosura dhe të pajisura me shërbimet higjienike.”*

Pothuajse të gjitha dhomat kishin tualete brenda. Ajrimi për katet kryhej në ambiente të veçanta të ndara nga njëra-tjetra. Në hyrje të godinës gjendej një ambient ajrimi i cili përdorej për personat me probleme të shëndetit mendor, izolim/veçimin, si edhe 18-21 vjeçarët (aktualisht ishin 7 të paraburgosur në moshën 18-21 vjeçare). Gjithashtu ky ambient i veçantë përdorej për kryerjen e ajrimit edhe për personat e tjerë kur konstatohesh se ata kishin konflikte dhe mosmarrëveshje me njëri-tjetrin.

Në dhomat e inspektuara nga grupi i ekspertëve, u vu re se baza materiale nuk ishte e plotësuar si duhej, dhe kishte mungesë pajisjesh ose orendi të amortizuara. **Nisur nga situata e mbipopullimit edhe hapësira brenda disa dhomave, ishte e kufizuar.**

Theksojmë se Komiteti për Parandalimin e Torturës shprehet se norma minimum e hapësirës për person, në institucione të tilla, është 6m² për dhomat për një person dhe 4m² kur në to sistemohen më shumë persona. Në këtë normë nuk mbahet parasysh sipërfaqja e tualetit, që mund të ndodhet brenda dhomës. Gjithashtu, sipas standardit të Komitetit për

Parandalimin e Torturës, duhet respektuar dhe distanca ndërmjet mureve të dhomave, që duhet të jetë jo më pak se 2m distancë ndërmjet mureve të dhomës dhe jo më pak se 2.5m distancë nga dyshemeja me tavanin e dhomës.⁴

Nuk kishte bazë materiale në ambientet e përbashkëta, pasi aktualisht në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë nuk kishte të tilla përveç ambienteve të ajrimeve.

Ambientet e takimit me familjarët gjendeshin në një dhomë të përbashkët për të dy sektorët. Në këtë ambient të takimeve gjendeshin 3 sportele të ndara me kangjella hekuri. Një dhomë e vogël prej gati 2-3 m² sipërfaqe që gjendej në hyrje të godinës, **përdorej si ambient për prindërimin në distancë** por kjo dhomë nuk kishte orenditë e duhura për t' u konsideruar si ambient takimi, megjithëse kjo ishte e vetmja mundësi e parë si zgjidhje nga ana e institucionit për shkak të mbipopullimit dhe mungesës së ambienteve shtesë. Gjithashtu kishte një ambient për takime speciale ndërmjet bashkëshortëve të pajisur me bazë materiale sipas standardeve por që kishte nevojë për rikonstrukcion.

Probleme kishte me higjienën e mjediseve nisur nga fakti që institucioni në tërësinë e tij ishte i amortizuar. Nga intervistat e bëra nëpër dhoma nga të paraburgosurit apo të dënuarit pati shumë ankesa **për mungesën e investimeve** në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë **për të garantuar cilësinë e higjienës brenda në institucion.**

Cilësia e ujit ishte e mirë dhe furnizimi në një pjesë të institucionit ishte 24 orë në ditë.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë larja në dushe zhvillohej mesatarisht dy herë në javë Duset ishin të instaluara nga 2 në çdo regjim përkatësisht 2 në paraburgim dhe 2 në burgim, në ambjentin e dusheve lagështirë e theksuar, tavani ishte shumë i dëmtuar, kokat e dusheve ishin të dëmtuara, kishte amortizim të theksuar të pllakave dhe tubacioneve.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë nuk kishte një njësi tregtare për ofrimin e produkteve të ndryshme për të paraburgosurit dhe të dënuarit.

Kuzhina funksiononte në kushte normale pasi pajisjet e gatimit dhe sistemi i aspirimit ishin të standardeve industriale duke qenë se ishin vendosur së fundmi. Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë punonin 3 (tre) kuzhinierë. Në kuzhinë ndodhej regjistri i normativave ushqimore dhe menyja ditore ishte e afishuar. Regjistrat e kontrollit të ushqimit dhe të menisë së gatimit ishin të sekretuar dhe të protokolluar.

Ushqimi ofrohet rregullisht tre vakte dhe përsa i takon cilësisës ë tij titullari i institucionit kishte mbajtur një procesverbal konstatimi që garantonte se cilësia ishte në nivelin e mirë.

⁴ Vendimi Nr.437, datë 20.05.2015 “Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”, Neni 30 parashikon se: “Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar”.

Kampionët e ushqimeve mbaheshin në kushte frigoriferike dhe të etiketuar sipas vakteve përkatëse. Gjithashtu u konstatuan edhe racionet përkatëse për të sëmurët diabetikë në këtë institucion. Përgjithësisht, kushtet e përgatitjes së ushqimit në ambientet e kuzhinës të institucionit, rezultuan në gjendje të mirë.

Megjithatë të dënuarit dhe të paraburgosurit shfaqën ankesa lidhur me cilësinë e ushqimit i cili nuk kishte larmishmëri

U evidentua se një masë e madhe e të burgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë nuk e konsumojnë ushqimin e përgatitur në institucion, duke shpërdoruar një pjesë të konsiderueshme të tij. Mjaft të dënuar kanë pohuar se e merrnin ushqimin nga të afërmit e tyre dhe se nuk e konsumonin ushqimin e institucionit, për shkak se nuk e pëlqenin atë.

Regjimi dhe aktivitetet.

Gjatë inspektimit u vu re se zhvilloheshin shumë pak aktivitete të përbashkëta. Në lidhje me ajrimin u konstatuan se ajrimi ditor zgjaste mbi 3 (tre) orë sipas rregullores dhe ky orar ishte edhe më i gjatë në periudhën e verës. Shumë prej të intervistuarve nëpër dhoma të pyetur për aktivitetet apo programet që ata marrin pjesë, kërkuan të kenë aktivitete të përbashkëta edukative ose sportive, dhe më shumë mjete dhe pajisje sportive.

U konstatua se aktivitetet më të shumta që realizoheshin me të burgosurit dhe paraburgosurit ishin lojërat e tavolinës, siç janë lojëra me letra dhe domino dhe ndonjëherë lojëra futbollit në ambjentin e ajrimit në hyrje të godinës.

Është për tu theksuar se një ndër qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është riintegrimi në shoqëri i personave, në momentin kur do të lënë burgun. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se *“regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*⁵.

E drejta për të mbajtur kontakte me familjarët dhe miqtë zbatohet përgjithësisht sipas rregullores. Takimet realizoheshin mesatarisht rreth 4 herë në muaj, në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve. Takimi me familjarët zgjaste rreth 20 minuta.

Trajnime profesionale në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë **nuk kishte** pasi në këtë njësi administrative nuk kishte shërbime të tilla të ofruara nga Qendra Rajonale e Formimit Profesional apo organizata të ndryshme.

Për sa i përket mbështetjes psiko-sociale që merrnin të burgosurit, gjatë takimit me stafin e sektorit të kujdesit psiko-social, u konstatua se **aktivitetet që ofroheshin ishin të pakta** dhe përbëheshin kryesisht nga diskutimet në grup për tema sociale, këshillime në ambientet e ajrimit, ose në dhomën e improvizuar të takimeve me avokatin kur ajo ishte e lirë, si dhe nga aktivitetet sportive. Në sektorin e edukimit ka vetëm një edukator punonjës social dhe organika nuk është e plotë. Aktivitetet psiko-sociale zhvillohen të mangëta për

⁵ Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

arsye të mungesës së personalit dhe faktit që edukatorja nuk mund të ofrojë asistencën psikologjike për këta të dënuar.

Dosjet psiko-sociale ishin të plotësuara mirë, me përmbledhjet nga takimet e fundit me të dënuarit, me vlerësimet e tre mujoreve dhe gjithë dokumentet e tjera mbështetëse. Pengesë për kryerjen e punës nga stafi i edukimit dhe nga ai psiko-social ishin mungesa e ambienteve të përbashkëta dhe e dhomave të këshillimit.

Sa i takon veprimtarive rikrijuese, u vërejt se në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë ato që zhvilloheshin më së shumti ishin lojërat e tavolinës, pasi personat mund të luajnë edhe në dhomën e tyre, ose edhe në ambientet e ajrimit (lojra me letra, domino dhe shah).

Në institucion, shpërndarë nëpër zyra, gjendej dhe një numër i vogël librash që konsideroheshin si të bibliotekës. Ata viheshin në dispozicion të paraburgosurve /dënuarve për lexim sipas kërkesave. Të paraburgosurit dhe të dënuarit e regjistruar kishin nga një kartelë personale dhe nëpërmjet saj tërhiqnin dhe dorëzonin librat sipas kërkesave.

Nga shqyrtimi i dosjeve psiko-sociale dhe dokumentacioneve të tjera të mbajtura nga ky sektor, u vu re se ato ishin të plotësuara relativisht mirë me shënime periodike mbi takimet dhe aktivitetet ku të paraburgosurit merrnin pjesë. Në dosjet ishin përfshirë si programet individuale të trajtimit ashtu dhe vlerësimet periodike të cilët ishin të plotësuara mirë.

Shërbimi Shëndetësor.

Gjatë vizitës në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë si dhe nga intervistat me të dënuarit, problematikat u konstatuan lidhur me shërbimin shëndetësor. Ankesat konsistonin kryesisht **në mungesat e medikamenteve**, të cilat shpesh mbulohehin me kontributet e sjelljes nga familja. Skema e furnizimit me ilaçe funksiononte vetëm për të sëmurët kronikë. Ndërsa për sa i përket shërbimit stomatologjik, **ai kishte probleme për shkak të mungesës së bazës materiale.**

Personeli i kujdesit mjekësor në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë përbëhej nga 1(një) mjek, 1(një) farmacist, 1(një) stomatolog dhe 4(katër) infermierë.

Mjeku aktual punonte me kohë të pjesëshme, mungesa e mjekut me kohë të plotë ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë dhe mbulimin e shërbimit shëndetësor dhe për shmangien e situatave të tilla, duhen marrë masa të menjëhershme për plotësimin e stafit pasi mund të ketë raste urgjente të cilat personeli shëndetësor nuk mund t'i përballojë dhe pasojat mund të jenë të rënda. Në të njëjtën kohë, fakti që mjeku është i pranishëm në këtë institucion vetëm pjesërisht gjatë ditës dhe më pas, vetëm në kushte të domosdoshmërisë thirret ndihma urgjente mjekësore, shkakton në mënyrë të drejtpërdrejtë shkeljen e së drejtës për qasje deri te mjeku nga ana e personave të dënuar apo të paraburgosur, gjë që interpretuar dhe në qëndrimet e KPT parashikon që: *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet tu mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre” dhe se “shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjekësore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”.*

Dhoma e mjekut, farmacistit, apo infermierisë ishin të amortizuara, si të gjithë ambientet e këtij institucioni, dhe kishin nevojë për investime. Dhoma e infermierisë ishte e vogël me kushte të mira higjieno-sanitare dhe aty mbaheshin edhe një sasi e vogël ilaçesh për urgjencën. Në këtë institucion u vu re se mungonte ambulanca për të shoqëruar personat në spitalet përkatëse të vendit.

Është për tu theksuar se Rregullorja Evropiane e Burgjeve shprehet se: *“Autoritetet e burgut ruajnë shëndetin e të gjithë të burgosurve që janë në kujdesin e tyre. Shërbimet mjekësore në burg organizohen në bashkëpunim të ngushtë me administrimin shëndetësor të komunitetit ose të shtetit. Të burgosurit i ofrohen shërbimet mjekësore, kirurgjike dhe psikiatrike, duke përfshirë dhe ato shërbime që janë të disponueshme në komunitet”*⁶.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë u evidentua edhe kishte të dënuar probleme të shëndetit mendor dhe për rrjedhojë u konstatua se organet kompetente duhet të marrin të gjitha masat që shërbimi i kujdesit mjekësor ndaj tyre të përmbushë standardet e të jetë sa më eficient në funksion të shëndetit, persona me probleme të shëndetit mendor kanë nevojë për tu dërguar në një institucion të posaçëm shëndetsor pasi ambjenti i burgut nuk ju ofron shërbimet e nevojshme shëndetësore duke marrë parasysh diagnozat e tyre të cilat janë (Psikoza Skizofrenike dhe Suspect Skizofrenie).

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë nuk kishte Sektor të Kujdesit të Veçantë në një kohë që për të dënuarit me probleme të shëndetit mendor duhet të tregohet kujdes i veçantë sa i takon përzgjedhjes së standardevë të dhomave ku do të qëndrojnë, ndaj higjienës vetjake të tyre, si dhe të mjedisit që i rrethon.

Në institucion janë 8(shtatë) të dënuar që kanë referuar se janë ish përdorues të lëndëve narkotike por vetëm njëri prej tyre trajtohej me methadone.

Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, e në veçanti atij të mjekut, u konstatua se kartelat klinike mbaheshin në dollap të mbyllura me çelës në dhomën e mjekut. Gjithashtu u këqyren regjistri i vizitave të mjekut, regjistrat e informacionit 24 orësh të infermierëve, të cilat ishin mbajtur me rregull, por mungonte regjistri i evidentimit të rasteve të dhunës fizike si dhe formatet e kontrollit mjekësor sipas Protokollit të Stambollit lidhur me evidentimin dhe raportimin e rasteve të dhunës.

Të paraburgosurit dhe të dënuarit ishin të pajisur me libreza shëndetësore. Skema e furnizimit dhe rimbursimit të ilaçeve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë sipas kontratës tre paleshe ISKSH, depo farmaceutike nuk funksiononte.

Lidhur me këtë problematikë blerja dhe sigurimi i ilaçeve sigurohej përkohësisht nga blerjet e drejtpërdrejta nga fondi i siguruar nga D.P.Burgjeve. Gjithashtu dhe blerjet e medikamenteve të urgjencës siguroheshin nga ky fond.

Theksojmë se institucioni i Avokatit të Popullit në mënyrë të përsëritur ka rekomanduar marrjen e masave për vënien në funksion të skemës së furnizimit me ilace në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë dhe në vijim do të kërkohet

⁶ Rregullorja Evropiane e Burgjeve, pika 39, 40.1, 40.5;

informacion i vazhdueshëm për hapat e marra në këtë drejtim, si dhe në çështje të tjera që lidhen me përmirësimin e kushteve në këtë institucion si dhe me uljen e mbipopullimit.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku thuhet se: “*Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike*”; të nenit 21, germa “b” të ligjit nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku thuhet se: “*Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të Nenit 74/1 pika “b” të Ligjit Nr. 8328 dt. 16.04.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, i ndryshuar ku parashikohet midis të tjerash se: “Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca: b) të paraqesë rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”.*

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëhershme për reduktimin e mbipopullimit në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë.
2. Marrjen e masave për plotësimin e vendit vakant të juristit, me qëllim që personave të dënuar/paraburgosur tju garantohen të drejtat procedurale.
3. Marrjen e masave për plotësimin e vendit vakant të psikologut, mungesa e specialistit psikolog ka sjellë për të dënuarit e I EVP Bëççë, mosrealizimin e plotë të aktiviteteve psiko-sociale dhe ndihmën e nevojshme, për përmirësimin dhe rehabilitimin e tyre.
4. Marrjen e masave për plotësimin e pozicionit të mjekut me kohë të plotë sipas parashikimeve në organikën e institucionit.
5. Marrjen e masave të menjëhershme për reduktimin e mbipopullimit në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë.
6. Marrjen e masave të menjëhershme për riparime, mirëmbajtje, eliminim lagështire dhe lyerjen e dhomave të të dënuarve dhe të paraburgosurve.
7. Marrjen e masave të menjëhershme për përmirësimin e ambienteve të përbashkëta të jetesës duke kryer sa më parë riparimet e nevojshme të tualeteve të përbashkëta në sektorë, riparimin e tubacioneve dhe pajisjeve hidrosanitare të prishura, ndriçuesve dhe lidhjeve elektrike sipas standardeve të sigurimit teknik.

8. Marrjen e masave të menjëhershme për sigurimin e përshtatshëm me ngrohje të dhomave të të dënuarve dhe të paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë për t'iu përshtatur kushteve klimaterike.
9. Marrjen e masave të menjëhershme për vënien në zbatim të skemës së furnizimit dhe rimbursimit të ilaçeve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë sipas kontratës tre palëshe ISKSH, depo farmaceutike.
10. Marrjen e masave të menjëhershme për përmirësimin e higjienës në dhomat e banimit të të paraburgosurve/dënuarve, gjithashtu dhe në ambientet e përbashkëta në institucion.
11. Marrjen e masave për pajisjen e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë me ambulancë për të shoqëruar personat në spitalet përkatëse të vendit.
12. Marrjen e masave të menjëhershme për furnizimin me materialet e nevojshme dentare për ofrimin e një shërbimi të plotë dhe adekuat stomatologjik.
13. Marrjen e masave për rikonstruksionin e dhomës së mjekut, farmacistit, dhe infermierisë në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë.
14. Marrjen e masave për krijimin e një Sektori të Kujdesit të Veçantë në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë për të dënuarit dhe të paraburgosurit me probleme të shëndetësore.
15. Marrjen e masave për rikonstruksion dhe plotësimin me materiale dhe orendi të dhomës së veçantë për ta bërë sa më të përshtatshme për takime të të dënuarve dhe të paraburgosurve me fëmijë të mitur në kuadrin e prindërimit në distancë.
16. Marrjen e masave për vënien në funksionim të ambjenteve për ushtrimin e riteve fetare.
17. Marrjen e masave për realizimin e kurseve të gjuhës së huaj bazuar në kërkesat dhe nevojat e të dënuarve me qëllim edukimin vazhdues të të dënuarve dhe përshtatjen e tyre pas vuajtjes së dënimit.
18. Marrjen e masave për përmirësimin e mjedisit të ajrimit për t'iu përshtatur kushteve klimaterike edhe nevojës për gjelbërim.
19. Marrjen e masave për shtimin e aktiviteteve dhe takimeve me të dënuarit dhe të paraburgosurit për qëllime rehabilitimi, këshillimi, ri-integrimi, si edhe aktivitete edukative e social-kulturore-sportive.
20. Marrjen e masave për hapjen e një njësie tregtare për ofrimin e produkteve të ndryshme për të paraburgosurit dhe të dënuarit.

21. Marrjen e masave për të përmirësuar cilësinë dhe larmishmërinë e ushqimit Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë në shërbim të të dënuarve dhe të paraburgosurve duke shmangur shpërdorimin e tij në vijim.
22. Marrjen e masave të nevojshme për rikonstruksionin e ambjenteve të dusheve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P), Tepelenë.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj.

KOMISIONER

ERMONELA XHAFA

Konc.& Dak.
Nertila Qafzezi
Besnik Deda
Inva plaushku